

PABLO PIKASO

Žena koja plače

stvarno naučnoj i kulturnoj ustanovi, u kojoj je zavladao moderni duh bescrtnog sveta koji se radja borbom i sveopštim radom, istraživanjima i stvaralaštvom ljudi, bez obzira na nacije i jezike i obojenost. I ni ponizne ni ponižene individualnosti. I oslobođeni shvatanja "nacionalno po formi...", jer je ono već palo na ispitnu ljudske postojanosti.

ZORŽ BRAK:

Žena sa gitarom

Ali Matica još uvek ne roni u savremeni život, ne afirmiše ga, nego se nasmelo kreće po njegovoj periferiji. Ona, pak, nije ničija prćija. I imperativ je vremena da se neodložno menja, njena firma pre svega (zašto smo se vratili i na „Srpsko narodno pozorište“?). Iako firme same po sebi ne predstavljaju suštinu, ipak objavljuju šta se iza njih zbiva i zovu kvalifikovane radnike i privlače mušterije...

Nalazim, dakle, da tradicionalna ustanova Matica srpska sa tradicionalnim idejama, koje su se uvrežile u samom njenom imenu, ne može više da bude održavana ni „radikalnim lekom“, nego je tu neophodna totalnija izmena, o čemu je prilika da se razmišlja, i ne samo razmišlja! a do čega, bar kako to Matičin izveštaj pokazuje, ljudima u njoj nije stalo. Medjutim, verovatno da razbudjene snage u kulturi imaju svoj sud i snagę za akciju.

Anatemisan ili saslušan, svejedno, ja ovo kazujem iz najiskrenijih pobuda, po sopstvenom osećanju potrebe da se o tome povodom pretstojećę Matičine skupštine progovori.
Novi Sad, 22. VI. 1955

Mileta Pavlov

Primedba: Ovaj tekst je upućen u vidu pisma novosadskom listu „Dnevnik“ uoči godišnje skupštine Matice srpske, održane 26 juna 1955. „Dnevnik“ je to odbio da štampa. Poznato nam je samo da je taj isti list štampao panegirike Matici.

Ostavljamo Tebi, čitaoče, da prosudiš o ovom shvatanju funkcije organa javnog mišljenja, kao što očekujemo da ćeš oceniti i naš napis, njegove navode i pretenzije. A „Polja“ žele da ovim otpočnu razgovore o Matici srpskoj danas — po drugi put. Ti, čitaoče, u medjuvremenu, ako Te interesuje, prelistaj „O Matici srpskoj danas“, Novi Sad, štamparija GNOOV, 1945.

REDAKCIJA

DATUM

Dobrica Ćosić: Koreni

Najzad naš roman o našem selu. Naš je jer nije to tuđe selo. I naš je jer nisu tuđe oči koje ga vide. A naše se selo bogatilo. I propadalo. I uvek dolazilo u ćorsokak za ovih stotinu i pedeset godina. Najzad naš je ovo roman jer je on naše vlastito iskustvo.

Moglo je i ne biti tako strašno. Sigurno već u prvom kolenu nije bilo jalovaka. Ali bilo je u nas i te koliko Aćima i Djordja i Simki. I oni su bili vlast. I dobro i zlo njima je donosilo samo dobro. Ali množili su se Nikole. Rudari. Mogli su oni postajati vojvodama u bunama. Mogli su i oni po neku spremiti za starost. Kad to nisu činili nisu ni znali zašto to ne čine. Ili su baš hteli da lutaju od buna do rudnika da namnože one što su se množiti morali. Razlika je inače samo u prezimenu. To je i ružno. I zlo.

Mogao je Nikola biti vojvoda. A on živi valjda samo da dospeva do Simke. Ako nije svestan snage koju nosi ne znači da je i nema. Jer što bi onda i dolazio Simki. I što po njevoj smrti odlazi (možda da traži novu Simku) to je zato da pokaže da će dugo živeti. Da je duboko usadjen u ovu zemlju. A bune će doći.

Ćosić je nesumnjivi talenat. Ali više nego talenat kod njega imponira opredeljenje. Više no iko Ćosić je opredeljen u našem danas i zato je mogao biti najobjektivniji kritičar sela. I najbolji kritičar sela.

L. Ć.

arabeske

Živećemo večno
u klasu žita
u glasu ptice
u svetlosti.

Čudljivi, žuti ples
plamena
na tamnom zidu.
Veće.
Obsesna plima svetlosti.
kroz krošnje lipa.
Zora.

Kuda,
kuda da krenem bez tebe
kada su po celom svetu
naše stope.

Marija Kozarski